

AVRUPA KONSEYİ TOPLUM İÇİN KÜLTÜREL MİRASIN DEĞERİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Çel: Hasan Ferhat GÜNGÖR

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Portekiz'in 55.000 nüfuslu küçük sahil kentlerinden, Algarve bölgesi idari merkezi Faro (5), 27 Ekim 2005 tarihinde önemli bir toplantıya ev sahipliği yapmıştır: Avrupa Konseyi Toplum için Kültürel Mirasın Değeri Konvansiyonu. Roma ve Arap uygarlıklarının izlerini taşıyan, tüm tek tanrılı dinleri belli dönemlerde kucaklamış bir kent kimliğiyle Faro, bu toplantı ve sonunda imzaya açılan Avrupa Konseyi Toplum için Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi'nin anlamını güçlendirmektedir.

Bu Çerçeve Sözleşme, kültürel miras konusunda bir yaklaşım değişikliğini yansıtmakta, "mirasımızı nasıl ve hangi yöntemle koruyabiliriz?" sorusu yerini, "mirasımızın değerini neden ve kim için belirgin kılmalıyız?" sorusuna bırakmaktadır. Sözleşme, vatandaşın kültürel yaşama katılma hakkının bir bölümünü, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yer aldığı şekliyle, kültürel mirasa ilişkin bilgi ve mirastan yararlanmanın oluşturduğu fikrine dayanmaktadır.

Metin, mirası, sürdürülebilir kaynak kullanım ilkelerine dayanan bir ekonomik kalkınma modelinin parçası, insan gelişimi için bir kaynak, kültürel çeşitliliğin vurgusu ve kültürler arası diyalogun geliştirilmesi olarak sunmaktadır. Bu bağlamda Çerçeve Sözleşme, 2005 yılı Mayıs ayında yapılan Avrupa Konseyi 3. Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nde belirlenen öncelikler kapsamına girmektedir (4). 13 Şubat 2006 tarihi itibarıyla sekiz ülke tarafından imzalanmış olan Sözleşme, iki ülkenin daha imzası ile yürürlüğe girecektir.¹

Bu çalışmanın amacı, adı geçen Sözleşme'yi, yine Avrupa Konseyi tarafından konuya ilişkin olarak yayımlanmış olan "Açıklama Raporu" ışığında Türk diline kazandırmak ve kültürel mirasa ilişkin farkındalık yaratma çabalarına katkıda bulunmaktır.

¹ Avrupa Konseyi Antlaşmaları (treaty) imzaya açılma tarihlerinden itibaren, aksi belirtilmediği takdirde, en az on ülkenin imzalı onayından sonra yürürlüğe girmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA KONSEYİ TOPLUM İÇİN KÜLTÜREL MİRASIN DEĞERİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

(Resmi Olmayan Çeviri)

AÇIKLAMA RAPORU

(Sözleşme maddeleri hariç)

I. Kültürel Miras Yönlendirme Komitesi²(KMYK) yönetiminde hükümetlerin ilgili uzmanlarından oluşan bir komite tarafından hazırlanan Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi, 13 Ekim 2005 tarihinde Bakan Yardımcıları 941. toplantısında Bakanlar Komitesi tarafından onaylanmıştır. Sözleşme 27 Ekim 2005 tarihinde Faro'da Avrupa Konseyi üyesi devletler için imzaya açılmıştır.

II. Uzmanlar komitesi tarafından hazırlanan ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne gönderilen açıklama raporu, Sözleşme metni ve hükümlerinin anlaşılmasını kolaylaştırabilecek olmasına karşın, Sözleşme metnine tek yorumu getiren bir araç değildir.

Ön not

Bu bir Çerçeve Sözleşmedir. Üye ülkeler tarafından üzerinde uzlaşılan ilkeler ve eyleme geçilecek genel alanları belirler. Sözleşme'nin hiç bir hükmü sadece ulusal onayı takiben, üye devletin yasalarında düzenleme yapılmaksızın, bireylere belli haklar sağlama kapasitesinde değildir. Sözleşme'nin işleyişi, 1969 Viyana Konvansiyonu Antlaşmalar Hukuku'na uygun olarak uluslar arası antlaşmalarda geçerli olağan kurallara tabi olacaktır.

A. Sözleşmenin Amaçları ve Kaynakları

Amaçlar

Sözleşme, Bakanlar Komitesi'nin kültür mirası politikaları için, özellikle bu konuya ilişkin hak ve yükümlülükler bağlamında, bir başvuru altyapısı sağlamak arzusundan ve kültürel mirasın daha özel yönlerine ilişkin mevcut Avrupa Konseyi enstrümanlarını destekleme görüşünden hareketle, mirastan kültürel sermaye olarak kullanılmasyla elde edilebilecek olumlu katkılardan kaynaklanmıştır. Kültürel miras ve genel olarak kültürün yeni bir sürdürülebilir kalkınma vizyonunun merkezindeki haklı yerini sağlama almak için, sağlam ve

² Steering Committee for the Cultural Heritage (CDPAT).

bütünü kucaklayan bir altyapıya gereksinim olduğu değerlendirilmiştir.

Mevcut enstrümanlar kültürel mirasın aşağıdaki konularda giderek büyüyen önemini karşılamamaktadır:

- *Sürdürülebilir kalkınma*: Kültürel miraslar, kalkınmanın kültürel, ekolojik, ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutlarının bütünleşmesinde çok değerli kaynaklar olarak görülürler. Kültürel miras öz kıymetinin yanında, diğer politikalara verebileceği katkıdan dolayı da değerlidir.

- *Küreselleşme*: Kültürel miraslar, kültürel çeşitliliğin ve giderek aynılan bir dünya karşısında mekân duygusunun korunması için kaynaklardır.

- *Çatışmalarda kültürel kimlik boyutuna ilişkin farkındalığı artırma*: Kültürel miraslar, kültürler arasında diyalog, demokratik tartışma ve açıklığı geliştiren kaynaklardır.

Kaynaklar

Resmi olarak Sözleşme'nin kökleri, Avrupa Konseyi'nin, 4. Kültürel Miras'tan sorumlu Bakanlar Konferansı'nı (Helsinki, Mayıs 1996) takiben yaptığı ve Avrupa'da son dönemde yaşanan çatışmalar sırasında yokedilen kültürel mirasa bir yanıt olan "Miras, Kimlik ve Çeşitlilik" konulu çalışmasına dayanmaktadır.

5. Kültürel Miras'tan sorumlu Bakanlar Konferansı'nın (Portorož, Nisan 2001) takiben, Bakan Yardımcıları, 759. toplantılarında, o zamanki adıyla Kültürel Miras Komitesi³'ne Granada Sözleşmesi (mimari miras, 1985) ve uygun olması durumunda Valetta Sözleşmesi (arkeolojik miras, 1992) için "belli bir bölgede tarihin akışı içinde ortaya çıkan çeşitli kültürel ifade biçimlerini temsil eden mirasın, o bölgenin mevcut siyasi ortamına bakmaksızın korunması ve iyileştirilmesi için evrensel bir ilkeyi" başlatacak ve "karşılaşılan güçlüklerin üstesinden gelmekte yardımcı olmak görevini üstlenmiş bir devam mekanizmasını" temin edecek bir ek protokol taslağı hazırlama talimatı vermiştir.

Bununla beraber, ilk toplantılar bu tür protokollerin bu hedeflere ulaşmakta yeterince geniş bir taban yaratamayacağı sonucuna götürmüştür. Bu Sözleşmeler birlikte ele alındıklarında dahi, kültürel mirasın bütün yönlerini, şu veya özellikle zor ifade edilen yönleri de dahil olmak üzere tanımlanmaları gibi kapsamamaktadır.

³ Cultural Heritage Committee (CC-PAT)

Bu yeni değerlendirme, kültürel mirasla küreselleşme ve Avrupa'nın yeni siyasal durumu bağlamında bir bütün olarak ilgilenecek, ancak aynı zamanda Avrupa'nın ötesine, artık kültürel değerler ve mirası yaşamın her yönünde yaşamsal önemde kabul etmekte olan bir dünyayı da dikkate alacak yeni bir yasal enstrümana gereksinim olduğu fikrini ortaya çıkarmıştır.

Ocak 2003'te Bakan Yardımcıları, Kültürel Miras Yönlendirme Komitesi'nde çalışan seçilmiş uzmanlar komitesi için, aşağıda yer alan amaçlar doğrultusunda, bir kalkınma kaynağı olarak kültürel miras üzerinde taslak bir Çerçeve Sözleşme hazırlamalarına yardımcı olmak üzere çalışma konularını onaylamıştır.

Bu amaçlar:

- Kültürel mirasa geniş ve disiplinler arası bir yaklaşım ile her bireyin kendi seçimi olan kültürel mirasa erişme hakkı ilkesine dayanarak, diğerlerinin hak ve özgürlüklerine saygı göstermek kaydıyla, ortak bir Avrupa mirası kavramı üzerinde anlaşmaya varmak;

- Avrupa toprakları üzerinde birlikte varolan çeşitli kültürel gelenekleri temsil eden miraslara adil davranma ilkesini yerleştirmek;

- Taraf Ülkelerden, çatışmaları önleme amacıyla kültürler arası ve inançlar arası diyalog ve farklılıklar konusunda karşılıklı anlayışı artıracak miras politikaları ve eğitimsel inisiyatifler başlatmaları yönünde söz almak;

- Bir kalkınma kaynağı olarak bilgi ve becerilerin kullanılmasına ilişkin sürdürülebilir kalkınma ölçütlerinin ortaklaşa belirlenmesinde işbirliği amacıyla bir bütün Avrupa ortamı tesis etmek;

- Ülkeleri toplumun bütün oyuncularının katılımına dayanan yönetim yaklaşımları kullanmaları yönünde harekete geçirmek;

- Gelecek toplantının izleme bölümü için önerilerde bulunmaktır.

Sözleşme metni Seçilmiş Uzmanlar Komitesi'nin 2003-2004 Strasburg toplantılarında, ilgili diğer Komitelerin temsili dikkate alınarak taslak haline getirilmiştir. KMYK Çalışma Grubu tarafından da Ekim 2004 kurul toplantısında yapılan öneriler gözönüne alınarak taslak metne son hali verilmiştir. Son olarak genişletilmiş KMYK Bürosu küçük değişiklikler yapmıştır.

B. Bir Avrupa Konseyi Enstrümanının Özel Olma Niteliği ve Vakitliliği

Onaylanan yaklaşım Avrupa Konseyi'nin özel olma niteliği ile tutarlı olduğu gibi aynı zamanda yenilikçidir.

1. “Avrupa ortak mirası” kavramına uygun olarak, gerektiği şekilde ortak deneyim ve insan hakları ve demokratik ilkelere bağlılık yoluyla oluşturulan Sözleşme, mirasa, kendisine anlamını veren bir bireysel haklar nesnesi olarak bakar.

2. Bu, mirasların değişen tanımları konusundaki belirsizliğe insan hakları ve özgürlükler (4. madde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yorumlanma mantığını aynen izler) içindeki temellerine atıfta bulunarak mahal bırakmaz. Mevcut Sözleşmede, miras hem “köken” (önsöz, 1. fıkra) hem de özgürlüklerin uygulanması için “kaynak” (önsöz, 3.fıkra ve 2. madde) muamelesi görmektedir.

3. Metin aynı zamanda, topluluğun kültürel yaşamına katılma hakkı ile eğitim görme haklarının (Önsöz, 4. fıkra, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin alıntılanan 27. Maddesi, Uluslararası Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Mukavelesi'nin⁴ 13 ve 15. maddeleri) bir boyutu (madde 1) olarak ifade ettiği kültürel miras (4. madde) hakkına da hitap etmektedir. Dolayısıyla kültür ve miraslara somut varlıklar olarak yapılan tüm atıflardan kaçınılmaktadır.

4. Metin, bir “Avrupa ortak mirası” (3. madde) fikri geliştirmiştir. Bu fikir, Avrupalıların paylaştığı kültürel mirasın, bu miras yönünde ortak bir Avrupa sorumluluğu fikrine can vermek amacıyla, üzerinde uzlaşılan demokratik, siyasi ve toplumsal Avrupa idealleri ile etkileşmesini ifade eder. Bu, Avrupa mirasının asırlar boyu farklı kültürler arasındaki etkileşimin ürünü olan derinliği ve zengin tarihsel birikiminden, bölgesel farklılıklar ve ortak kültürel özelliklerinden kaynaklanan özel karakterine denk düşer.

5. Tanımlandığı gibi, Avrupa kültürel mirası kültürel çeşitlilik ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek konusundaki demokratik taahhütler için temel bir kaynaktır; aynı şekilde Avrupa'nın varolan farklı toplulukları için bir refah ve birlik kaynağıdır. Bu Sözleşme'de “kültürel sermaye” olarak nitelenen Avrupa'nın kültürel mirasından, insan zeka ve çabasının ortaya konmasıyla çağdaş Avrupa'nın zengin ve farklı kültürleri doğacaktır. Bu kültürel sermayenin korunması, gerek büyük değeri, gerekse gelecekte kültürel, toplumsal ve

⁴ International Covenant on Economics, Social and Cultural Rights.

ekonomik alanda kalkınmaya hayat verecek bir yatırım olma potansiyeli nedeniyle esastır.

6. Sözleşme, kültürel değerlerin çevre, bölgesel kimlik, peyzaj karakteri ve kültürel mirasın çevresel boyutlarında artan öneminin altını çizen yeni eğilimlerle tutarlıdır. Bu özelliği ile Sözleşme açık bir şekilde, Avrupa Konseyi'nin ve UNESCO⁵'nin önceki uluslar arası enstrümanlarından ayrılmakta, "kültürel çevre" kavramı için temel oluşturmaktadır.

7. Avrupa ortak mirası fikri, bir topluluk olmadan kültürel yaşam olamayacağı (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 27. madde) için "miras toplulukları" anlayışı doğrultusunda bir yaklaşıma olanak tanımaktadır. Burada bir miras topluluğu, etnik kökene ya da diğer katı topluluklara gönderme yapmayan bir değişken geometri (madde 2b) olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla buradaki "miras toplulukları", kimi zaman mirasa ilişkin etkinliklerde bulunan bütün profesyonelleri kapsayan "miras topluluğu" kavramından çok farklıdır. Bu Sözleşme, Avrupa bünyesinde varolan çeşitli miras toplulukları arasında işbirliğini geliştirmenin yararlarına odaklanmaktadır.

8. Bu alan, Avrupa Konseyi'nde temsil edilen halklar topluluğunu biraraya getirmek amacıyla, diğer alanlardan daha fazla uluslar arası ve sınırötesi işbirliğini gerektirmektedir. Dolayısıyla, Sözleşme UNESCO'nun çalışmasından aşağıda yer verilen özellikleriyle ayrılır:

- *Kültürel çeşitlilik bakımından*: Alan, UNESCO'nun Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi⁶ (2001) ile genişletilmiştir. Mevcut Sözleşme, kültürel miras ve kültürel çeşitlilik arasındaki önemli sinerjiyi tanımakla beraber, esas olarak kültürel mirastan, farklı topluluklarının varlığını sürdürmelerine katkı verecek ekonomik ve toplumsal koşulların yaratılmasında sürdürülebilir biçimde nasıl yararlanılabileceğine odaklanmaktadır. Küreselleşme karşısında kültürel çeşitliliğin devamlılığının sağlanması uluslar arası çabanın hedefidir;

- *Mirasın somut bileşenleri bakımından*: UNESCO'nun dünya ölçeğindeki çalışması, dünya mirası olarak nitelenen belli başlı varlıkların listelerini yapmak şeklinde sektörel bir yaklaşımla işlemeye devam etmektedir. Mevcut Sözleşme ise kültürel mirasla bir bütün olarak ilgilenmektedir;

-*Kültürel mirasın manevi yönleri bakımından*: Mevcut Sözleşme, esas olarak birleştiklerinde mirası oluşturan maddi ya da manevi bileşenler yerine kabul

⁵ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

⁶ Universal Declaration of UNESCO on Cultural Diversity.

edilen değerlere odaklanmakta, böylece UNESCO'nun Manevi Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi⁷(2003)'nden ayrılan bir yaklaşımı izlemektedir.

İşbu Sözleşme, istisna olamı dışarıda tutmaksızın, özellikle bütün insanların ortak mirasını kucaklamaktadır.

C. Sözleşmenin Karakteri

Çerçeve sözleşme, yeni bir dönemin çerçeve politikasını geliştirmek için en uygun enstrüman olarak kabul edilmiştir.

Çerçeve sözleşmeler, eylem alanlarını ve Tarafların ilerlemek üzere üzerinde anlaştıkları istikametleri belirler, genel hedefleri tanımlarlar. Bu tür enstrümanlar, genel faaliyetleri belirtmekle beraber, normal Sözleşmelerden farklı olarak belli eylemler için yükümlülük yaratmazlar. Hedeflere ulaşmada hemen her zaman alternatif araçlara yer vardır ve Taraflar, kendi yaklaşımlarının komşu Ülkeler ve diğer Tarafların yaklaşımlarıyla tutarlılığından emin olma gerekliliğini sürekli dikkate alarak, kendi ulusal hukuk, politika ve uygulama geleneklerine en uygun yolu seçmek konusunda serbesttirler.

Bir çerçeve sözleşme, tutkulu bir Avrupa yolculuğunun yönünü ve varış hedefini, ayrıntılı bir yol haritası ya da zaman çizelgesi vermeden belirler. Bu Sözleşme Avrupa kültürel mirasının ele alınmasında yeni bir yol sunmaktadır. Önceki enstrümanlar bu mirasın korunması gerekliliği ve nasıl korunması gerektiği üzerine odaklanmışken, bu enstrüman kültürel mirasın kullanılması için bir dizi yol ortaya koyarken, mirasın neden uzlaştıran değer olması gerektiğine odaklanır.

D. Sözleşme Metni Önsözü'ne İlişkin Detaylı Yorum

ÖNSÖZ

Önsöz, Sözleşme'nin maddeleri ve kapsamını öz olarak ortaya koyar.

Avrupa Konseyi'nin kurucu fikir ve ilkelerine atıfta bulunarak Sözleşme, kültürel mirasın Avrupa Konseyi'nin daha geniş hedeflerine katkı sağlama potansiyelini aşır kılar.

İkinci paragraf, insani değerleri ve kültürel mirasın işlevlerini dikkate almak gerekliliğini belirtirken toplumdaki büyük değişimlere bir yanıt olarak kültürel mirasın kendi tanımını yapmanın da gerekliliğini ortaya koyar.

⁷ Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.

Üçüncü paragraf, kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınmada bir etken olarak değerini vurgularken, çeşitlilik ve kimlik saygısının sürdürülebilirlik kavramının doğasında var olduğunun hatırlanmasına hizmet eder.

Dördüncü paragraf, bir x yerine geçmez, ancak hükümleri için daha geniş bir toplumsal bağlam sağlar.

Son paragraf, Sözleşme amaçlarına Avrupa çapında ulaşmayı sağlamak için ortak eylemin gerekliliğini savunur. Bu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasının Avrupa toplumunda insan hakları ve miras değerleri arasındaki bağı kurmasını sağlamak üzere, izleme denetim mekanizmaları kurulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLEŞME METNİ

(Maddeler)

BÖLÜM I

Amaçlar, Tanımlar ve İlkeler

Madde 1

Sözleşmenin amaçları

Bu Sözleşme'nin Tarafları:

a) Kültürel mirasa ilişkin hakların, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde tanımlandığı gibi kültürel yaşama katılma hakkının doğasında var olduğunu kabul etmek;

b) Kültürel miras konusunda bireysel ve toplu sorumluluğun farkında olmak;

c) Kültürel miras ve onun sürdürülebilir kullanımının amacının insan gelişimi ve yaşam kalitesi olduğunu vurgulamak;

d) Bu Sözleşme'nin

Kültürel mirasın barışçıl ve demokratik toplumun inşasında ve sürdürülebilir kalkınma ve kültürel çeşitliliğin geliştirilmesindeki rolünü,

İlgili kamusal, kurumsal ve özel aktörlerin yetkinliklerini birleştiren daha büyük sinerjiyi,

dikkate alan hükümlerini uygulamak için gereken adımları atmak üzerinde mutabıktırlar.

Madde 2**Tanımlar**

Bu Sözleşme'nin amaçları bakımından,

a) Kültürel miras, geçmişten devralınan, insanların, sürekli evrilen değer, inanç, bilgi ve geleneklerinin anonim bir ifadesi ve yansıması olarak ayırt ettikleri bir kaynaklar kümesidir.

b) Bir miras topluluğu, kültürel mirasın, kamu eylemi çerçevesi içinde, sürdürülmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasını arzu ettikleri belli yönlerine değer veren insanlardan oluşur.

Madde 3**Avrupa'nın ortak mirası**

Taraflar,

a) Birlikte ortak bir anı, anlayış, kimlik, birlik ve yaratıcılık kaynağı oluşturan Avrupa kültürel mirasının bütün biçimlerini ve

b) Barışçıl ve istikrarlı bir toplumun gelişmesine zemin hazırlayan ilerleme ve geçmiş çatışmalar yoluyla edinilmiş deneyimlerden elde edilen ve insan haklarına saygı, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerine temellenen ideal, ilke ve değerleri, içeren Avrupa ortak mirası anlayışını geliştirmek konusunda mutabıktırlar.

Madde 4**Kültürel mirasa ilişkin haklar ve yükümlülükler**

Taraflar,

a) Yalnız ya da toplu, herkesin kültürel mirastan yararlanma ve zenginleşmesi yönünde katkı sağlama hakkının var olduğunu;

b) Yalnız ya da toplu, herkesin kendi mirası kadar diğerlerinin kültürel mirasına ve dolayısıyla Avrupa ortak mirasına saygı göstermek yükümlülüğü olduğunu;

c) Kültürel miras hakkının kullanılmasının, demokratik bir toplumda sadece kamu menfaati ve diğerlerinin hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla gerekli olan sınırlamalara tabi olabileceğini kabul ederler.

Madde 5**Kültürel miras hukuku ve politikaları**

Taraflar,

- a) Toplum için önemlerine uygun olarak kültürel mirasın bileşenlerine ilişkin kamu menfaatini tanımak;
- b) Kültürel mirasın değerini, tanımlanması, üzerinde çalışılması, yorumlanması, korunması, muhafazası ve tanıtımı yoluyla artırmak;
- c) Her bir Taraf'ın kendi özel bağlamında, 4. madde'de tanımlandığı şekilde kültürel miras hakkının kullanılmasını düzenleyen yasal hükümlerin var olmasını sağlama almak;
- d) Kültürel miras etkinliklerine katılımı destekleyen bir ekonomik ve toplumsal iklimi teşvik etmek;
- e) Kültürel mirasın korunmasını sürdürülebilir kalkınma, kültürel çeşitlilik ve çağdaş yaratıcılık hedeflerini karşılıklı desteklemek konusunda esas etken kılmak;
- f) Kaynağını dikkate almaksızın, kendi yasal sınırları içinde yer alan kültürel mirasın değerinin farkında olmak;
- g) Bu Sözleşme'nin hükümlerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak amacıyla tümleşik stratejiler geliştirmek yükümlülüğü altına girerler.

Madde 6**Sözleşmenin etkileri**

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü:

- a) Uluslar arası enstrümanlar, özellikle İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi⁸ tarafından korumaya alınmış olan insan hakları ve temel özgürlüklerin sınırlandırılması ya da zayıflatılması;
- b) Diğer ulusal ya da uluslar arası yasal enstrümanların kültürel miras ve çevreye ilişkin daha yararlı hükümlerinin etkilenmesi;
- c) Uygulanabilir haklar yaratılması yönünde yorumlanamaz.

⁸ the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

BÖLÜM II

Kültürel Mirasın Toplum ve İnsan Gelişimine Katkısı

Madde 7

Kültürel miras ve diyalog

Taraflar, kamu otoriteleri ve diğer yetkili kurumlar vasıtasıyla,

a) Farklı yorumlamalara saygı gösterilmesi yanında kültürel mirasın tanıtım yöntemleri ve etik ilkelere dayanmanın teşvik edilmesi;

b) Aynı kültürel mirasa farklı topluluklar tarafından çatışan değerlerin yüklendiği durumlarla adil biçimde ilgilenmek için uzlaşma süreçleri tesis edilmesi;

c) Kültürel mirasa ilişkin bilginin, çatışmaların çözülmesi ve önlenmesi amacıyla karşılıklı anlayış ve güvenin artırılması yoluyla barış içinde birlikte yaşamayı kolaylaştıran bir kaynak olarak geliştirilmesi;

d) Bu yaklaşımları yaşamboyu eğitim ve öğretimin tüm yönlerine tümleştirilmesi sorumluluğunu üstlenirler.

Madde 8

Çevre, miras ve yaşam kalitesi

Taraflar, kültürel çevrenin miras özelliği taşıyan bütün yönlerinden,:

a) Gereken yerde kültürel miras etki değerlendirmesine başvurarak ve iyileştirme stratejileri uygulayarak, ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel gelişme ile arazi kullanımı planlaması süreçlerini zenginleştirmek;

b) Kültürel, biyolojik, jeolojik ve peyzajla ilgili farklılıklara ilişkin, bu bileşenler arasında bir denge kurmak amacıyla, tümleşik bir yaklaşım geliştirmek;

c) İnsanların yaşadığı yerlere dönük ortak bir sorumluluk duygusu uyandırarak toplumsal birliği güçlendirmek;

d) Çevreye, kültürel değerlerini tehlikeye atmadan, yeni eklenen unsurlarda kalite hedefini geliştirmek amacıyla yararlanmak sorumluluğunu taşırlar.

Madde 9

Kültürel mirasın sürdürülebilir kullanımı

Taraflar, kültürel mirasın muhafazası amacıyla:

- a) Değişim kararlarının ilgili kültürel değerler hakkında bir anlayış içerdiklerinden emin olarak kültürel mirasın bütünlüğüne saygının artırılması;
- b) Sürdürülebilir kalkınmayı tanımlamak ve ilkelerini belirlemek ve idamesini teşvik etmek;
- c) Bütün genel teknik yönetmeliklerin, kültürel mirasın özel korunma gerekliliklerini dikkate almasını sağlamak;
- d) Geleneksel materyal, teknik ve becerilerin kullanımını artırmak ve çağcıl uygulamalar açısından potansiyellerini keşfetmek;
- e) Bireyler, işletmeler ve kurumlar için profesyonel nitelik ve akreditasyon sistemleri vasıtasıyla yüksek kaliteli iş çıkmasını sağlamak sorumluluğunu üstlenirler.

Madde 10

Kültürel miras ve ekonomik faaliyet

Taraflar, kültürel mirasın sürdürülebilir ekonomik kalkınmada bir etken olma potansiyelinden tam olarak istifade etmek amacıyla:

- a) Kültürel mirasın ekonomik potansiyeline ilişkin farkındalığı artırmak ve bundan yararlanmak;
- b) Ekonomik politikalar geliştirirken kültürel mirasın özel karakteri ve menfaatlerini dikkate almak;
- c) Bu politikaların kültürel mirasın bütünlüğüne, doğasında varolan değerlerden ödün vermeden saygı göstermesini temin etmek yükümlülüğünü taşırlar.

BÖLÜM III

Kültürel Miras İçin Ortak Sorumluluk ve Halkın Katılımı

Madde 11

Kültürel mirasa ilişkin kamu yükümlülüklerinin düzenlenmesi

Taraflar, kültürel mirasın yönetiminde:

- a) Bütün sektörlerde ve bütün seviyelerde kamu otoriteleri tarafından tüm-cül ve bilgiye dayanan bir yaklaşım geliştirmek;
- b) Kamu otoriteleri, uzmanlar, iş sahipleri, yatırımcılar, işletmeler, sivil toplum örgütleri ve sivil toplum arasında ortak eylemi mümkün kılacak yasal, mali ve profesyonel çerçeveler hazırlamak;

- c) Kamu otoritelerinin diğer aktörlerle işbirliği yapması için yenilikçi yollar geliştirmek;
- d) Kamu otoritelerinin rollerini tamamlayan gönüllü girişimlere saygı duymak ve bunları teşvik etmek;
- e) Mirasın korunması ile ilgili sivil toplum örgütlerini kamu yararı yönünde hareket etmeye özendirmek sorumluluğunu üstlenirler.

Madde 12

Kültürel miras ve demokratik katılıma erişim

Taraflar:

- a) Herkesi:

Kültürel mirasın, tanımlanması, üzerinde çalışılması, yorumlanması, korunması, muhafazası ve tanıtımı sürecine;

Kültürel mirasın temsil ettiği fırsatlar ve güçlüklerin toplumdaki akisleri ve tartışmalara katılmaya teşvik etmek;

- b) Her bir miras topluluğu tarafından kültürel mirasa, tanımladığı şekilde, atfedilen değeri dikkate almak;

- c) Gönüllü örgütlerin hem etkinliklerde ortak hem de kültürel miras politikalarının yapıcı eleştirmenleri olarak rollerini kabul etmek;

- d) Kültürel mirasın değerine, idamesi ve korunmasının gerekliliğine ve alınabilecek yararlarla ilişkin farkındalığı artırmak amacıyla, mirasa özellikle gençler ve özürülüler tarafından erişimi kolaylaştıran önlemler almak yükümlülüğü altına girerler.

Madde 13

Kültürel miras ve bilgi

Taraflar:

- a) Kültürel miras boyutunun, kendi başına ayrı bir ders konusu olmasından ziyade diğer derslere ait çalışmalar için verimli bir kaynak olarak bütün eğitim kademelerine dâhil edilmesini kolaylaştırmak;

- b) Kültürel miras eğitimi ve meslek eğitimi arasındaki bağı güçlendirmek,

- c) Kültürel miras, miras toplulukları, çevre ve birbirleriyle ilişkileri üzerine disiplinler arası araştırmaları özendirmek,

d) Eğitim sistemi içinde ve dışında sürekli mesleki eğitim ile bilgi ve becerilerin karşılıklı paylaşımını teşvik etmek sorumluluğunu üstlenirler.

Madde 14

Kültürel miras ve bilgi toplumu

Taraflar, kültürel miras ve yararlarına erişimin artırılması amacıyla sayısal teknolojinin kullanımını geliştirmek sorumluluğunu:

a) Bilgi toplumunda içeriğin kalitesini artıran ve dil ve kültür çeşitliliğini güvenceye almak için çaba harcayan girişimleri özendirerek;

b) Kültürel mal ve mülkün yasadışı kaçakçılığı ile savaşırken kültürel mirasın çalışılması, korunması, geliştirilmesi ve güvenliğinin sağlanması konusunda uluslar arası geçerliği olan standartları destekleyerek;

c) Fikri mülkiyet haklarını korurken, kültürel mirasa ilişkin bilgiye erişim önündeki engellerin, özellikle eğitimsel amaçlarla azaltılması yolunu arayarak;

d) Mirasa ilişkin sayısal içeriğin yaratılmasının varolan mirasın korunması konusunda zafiyet yaratmaması gereğini kabul ederek üstlenirler.

BÖLÜM IV

Gözlem ve İşbirliği

Madde 15

Tarafların taahhütleri

Taraflar,:

a) Avrupa Konseyi vasıtasıyla, bu Sözleşme ile tespit edilen ilkelerle tutarlı olarak, kültürel mirasa ilişkin yasalar, politikalar ve uygulamaları kapsayan bir izleme işlevi geliştirmek;

b) Her bir Taraf'ın bu Sözleşme ile üstlendiği yükümlülükleri ne oranda yerine getirdiğini değerlendirmeyi kolaylaştıran, halkın erişimine açık, paylaşılan bir bilgi sistemine veri katkısı sağlamak, geliştirmek ve devamlılığını sağlamak; sorumluluğunu üstlenirler.

Madde 16

Denetim mekanizması

a) Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 17. maddesi'ne uygun olarak, Sözleşme'nin uygulanmasını izlemek üzere uygun bir komiteyi tayin

eder ya da mevcut bir komiteyi görevlendirir. Bu komite, işini yerine getirmesini sağlayacak kurallar getirmeye yetkili kılınacaktır;

b) Görevlendirilen komite:

- Gerektiği şekilde yordam kurallarını koyar;

- 15. madde’de geçen paylaşılan bilgi sistemini, bu Sözleşme ile üstlenilen her bir yükümlülüğün yerine getirilmesinde kullanılan araçların sürekli gözden geçirilmesini temin ederek yönetir;

- Bir ya da daha fazla Tarafın talebi üzerine, Avrupa Konseyi’nin bütün yasal enstrümanlarını dikkate alarak Sözleşme’nin yorumlanmasına ilişkin her bir soruya bir tavsiye görüşü verir;

- Bir ya da daha fazla Tarafın girişimi üzerine, Sözleşme’nin uygulanmasına ilişkin herhangi bir konunun değerlendirilmesini üstlenir;

- Diğer komitelerle işbirliği yaparak ve Avrupa Konseyi’nin diğer girişimlerine katılarak, bu Sözleşme’nin sektörler arası uygulanmasını teşvik eder;

- Bakanlar Komitesi’ne etkinlikleri hakkında rapor verir.

Komite, çalışmalarında uzman ve gözlemci bulundurabilir.

Madde 17

İzleme faaliyetlerinde işbirliği

Taraflar, bu Sözleşme’nin hedefleri ve ilkelerini izlemek ve özellikle Avrupa ortak mirasının tanınmasını sağlamak konusunda birbirleriyle ve Avrupa Konseyi vasıtasıyla işbirliği yapma sorumluluğunu:

a) İzleme süreci boyunca tespit edilen önceliklere yönelik işbirliğine dayanan stratejileri uygulamaya sokarak;

b) Bu stratejileri uygulamaya sokmak için bölgesel işbirliği ağları geliştirerek ve çok katmanlı ve sınırötesi etkinlikleri teşvik ederek;

c) İyi uygulamaları karşılıklı paylaşarak, geliştirerek, düzenleyerek ve yaygınlaştırılmasını temin ederek;

d) Bu Sözleşme’nin hedefleri ve yürütülmesi hakkında toplumu bilgilendirerek üstlenirler.

Herhangi bir Taraf, karşılıklı anlaşma yoluyla uluslar arası işbirliğini kolaylaştırmak amacıyla mali düzenlemeler yapabilir.

BÖLÜM V

Son Hükümler

Madde 18

İmza ve yürürlüğe giriş

a) Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üye Devletlerinin imzasına açıktır.

b) Sözleşme onaylama, kabul ya da uygun bulmaya tabidir. Onaylama, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne emanet edilir.

c) Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi on Devletin bir önceki fıkra hükümleri uyarınca bu Sözleşme ile bağlanma rızalarını ifade ettikleri tarihten sonraki üç aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

d) Sözleşmeyle bağlanma rızasını daha sonra açıklayan herhangi bir imzacı Devlet bakımından, Sözleşme, onay, kabul veya uygun bulma belgesinin teslim edildiği tarihten sonraki üç aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 19

Katılım

a) Bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Devleti ve Avrupa Topluluğu'nu, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20.d maddesinin öngördüğü çoğunlukla ve Bakanlar Komitesi'nde sandalye hakkı olan Taraf Devletlerin oybirliği ile bu Sözleşmeye Taraf olmaya davet edebilir.

b) Bu Sözleşme, katılan herhangi bir Devlet ya da katılımı halinde Avrupa Topluluğu bakımından, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne emanet edildiği tarihten sonraki üç aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 20

Toprağa bağlı uygulama

a) Herhangi bir Devlet, imza koyma sırasında ya da onaylama, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini emanet ederken bu Sözleşme'nin uygulanacağı toprak ya da toprakları belirleyebilir.

b) Herhangi bir Devlet, sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekre-

teri'ne hitaben bir tebliğ yoluyla, bu Sözleşme'yi tebliğde belirtilen başka bir toprağa uygulanacak şekilde genişletebilir. Bu toprak bakımından Sözleşme, böyle bir tebliğin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takip eden üç aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

c) Yukarıda yer alan iki fıkra uyarınca yapılan herhangi bir tebliğ, böyle bir tebliğde belirtilen herhangi bir toprak bakımından, Genel Sekretere yapılacak bir bildirimle geri çekilebilir. Geri çekilme bildiriminden Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takip eden altı aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 21

Ayrılmayı ihbar

a) Herhangi bir Taraf, herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir bildirim vasıtasıyla bu Sözleşme'den çekilebilir.

b) Bu çekilme, bildirimden Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takip eden altı aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 22

Değişiklikler

a) Herhangi bir Taraf ve 16. maddede belirtilen komite bu Sözleşmede değişiklik önerisinde bulunabilir.

b) Herhangi bir değişiklik önerisi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirilir. Genel Sekreter, öneriyi Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, diğer Tarafalara, üye olmayan Devletlere ve 19. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşmeye katılmaya davet edilen Avrupa Topluluğu'na bildirir.

c) Komite, değişiklik önerisini inceler ve Tarafların temsilcilerinin dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilen metni onaylanmak üzere Bakanlar Komitesi'ne iletir. Değişiklik önerisinin, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20.d maddesinin öngördüğü çoğunlukla ve Bakanlar Komitesi'nde sandalye hakkı olan Taraf Devletlerin oybirliği ile onaylanmasından sonra metin, kabul için Taraflara gönderilir.

d) Herhangi bir değişiklik, bu değişikliği kabul etmiş olan Taraflar bakımından, Avrupa Konseyi üyesi on Devletin Genel Sekretere onaylarını bildirdikleri tarihten sonraki üç aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer. Değişikliği daha sonra kabul eden herhangi bir Taraf bakımından, böyle bir değişiklik, ilgili Tarafın Genel Sekretere onayını bildirdiği tarihten sonraki

üç aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 23

Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, bu Sözleşmeye katılmış ya da katılmaya davet edilmiş herhangi bir Devlete ve Avrupa Topluluğuna;

- a) Her türlü imzayı;
- b) Her türlü onay, kabul, uygun bulma ve katılım belgesi emanetini;
- c) Bu Sözleşmenin 18, 19 ve 20. maddeleri'nde yer alan hükümlere uygun olarak gerçekleşen her türlü yürürlüğe girme tarihini;
- d) Bu Sözleşme'ye ilişkin 22. madde hükümlerine uygun her türlü değişiklik önerisini ve yürürlüğe giriş tarihini;
- e) Bu Sözleşme ile ilgisi olan tüm diğer karar, tebliğ, bildirim ya da haberleşmeyi bildirir.

İşbu Sözleşme gereken yetkiye sahip aşağıda imzası bulunanların huzurunda imza altına alınmıştır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklamaya alınacak tek bir kopya olarak ve her iki metin eşit derecede geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca olarak Faro'da 2005 yılı Ekim ayının bu 27. günü hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi her bir Devlete ve katılmak üzere davet edilmiş her Devlet ya da Avrupa Topluluğuna onaylı bir suret gönderir.

Tablo 1: Sözleşme İmza Durumu**Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi AKA No.: 199**

Sözleşme Avrupa Konseyi üyesi devletlerin imzasına ve Avrupa Topluluğu ve üye olmayan Avrupa devletlerinin katılımına açıktır.

İmzaya açıldığı

Yer: Faro
Tarih : 27/10/2005

Yürürlüğe giriş

Koşullar: 10 Onay
Tarih : / /

Güncelleme: 13/02/2006

Avrupa Konseyi Üye Devletleri

Devletler	İmza Tarihi	Onay Tarihi	Yürürlüğe Giriş Tarihi	Notlar	R.	D.	A.	T.	C.	O.
Arnavutluk	27/10/2005									
Andora										
Ermenistan	27/10/2005									
Avusturya										
Azerbaycan										
Belçika										
Bosna ve										
Bulgaristan	27/10/2005									
Hırvatistan	27/10/2005									
Kıbrıs										
Çek										
Danimarka										
Estonya										
Finlandiya										
Fransa										
Gürcistan										
Almanya										
Yunanistan										
Macaristan										

...../.....

Avrupa Konseyi Üyesi Olmayan Devletleri

Devletler	İmza Tarihi	Onay Tarihi	Yürürlüğe Giriş Tarihi	Notlar	R.	D.	A.	T.	C.	O.
-----------	-------------	-------------	------------------------	--------	----	----	----	----	----	----

Uluslararası Örgütler

Örgütler	İmza Tarihi	Onay Tarihi	Yürürlüğe Giriş Tarihi	Notlar	R.	D.	A.	T.	C.	O.
----------	-------------	-------------	------------------------	--------	----	----	----	----	----	----

İmzalayan devletlerin sayısı (onaylamadan)	8
Onaylayan devletlerin sayısı	

Notlar: a: Katılma - s: Çekince koymadan imzalayıp onaylama - su: İkame - r: "ad referendum" imza (paraf). R.: Çekinceler - D.: Tebliğler - A.: Yetkili makam - T.: Bölgesel başvuru - C.: İletişim - O.: İtiraz.

Kaynak : <http://conventions.coe.int/> (13.02.2006)

KAYNAKÇA

Council of Europe. **Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society** [Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi], Treaty Series – No.199. Faro: 27.10.2005. Erişim: 15.12.2005, <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Word/199.doc>.

Explanatory Report [Açıklama Raporu], Erişim: 15.12.2005, <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/199.htm>.

Summary of the Treaty [Antlaşmanın Özeti], Erişim: 15.12.2005, <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Summaries/Html/199.htm>.

Chart of Signatures [İmza Çizelgesi], Erişim: 13.02.2005, <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp>. <http://portugal-info.net/algarve/faro.htm>, Erişim: 29.12.2005.